Commissie
Ruimtelijke Kwaliteit

Bezoekadres
Weesperplein 8
Amsterdam

Postbus 1409
1000 BK Amsterdam
crk@amsterdam.nl
www.crk.amsterdam.nl

Commisse Aanwijzing Monumenten

Onderwerp	Adviesaanvraag aanwijzing Het Breed als gemeentelijk beschermd stadsgezicht
Vergaderdatum	5 juli 2021
Commissie	Annuska Pronkhorst (voorzitter), Jacqueline de Graauw (bouwhistoricus), Freek Schmidt (architectuurhistoricus), Ronald Stenvert (architectuur- en bouwhistoricus)
Secretarissen	Elles van den Hoek, Dik de Roon
Adviseur(s)	Ellen van Kessel, Sandra Guarda (Monumenten en Archeologie)

Geachte leden van het college van Burgemeester en Wethouders,

U heeft de subcommissie Aanwijzing Monumenten van de CRK gevraagd advies uit te brengen over de aanwijzing van Het Breed, ook bekend als Plan Van Gool, als gemeentelijk beschermd stadsgezicht. De commissie hanteert bij de advisering de selectiecriteria voor monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten, zoals vastgesteld in de Erfgoedverordening. Zij beoordeelt of dit gebied voor Amsterdam van belang is vanwege de stedenbouwkundige, architectonische en/of cultuurhistorische waarde. Daarnaast wordt beoordeeld in hoeverre het een gaaf en/of zeldzaam voorbeeld is voor een bepaalde periode of van een bepaalde stedenbouwkundige typering.

De commissie adviseert u Het Breed, ontworpen door Frans van Gool, aan te wijzen als gemeentelijk beschermd stadsgezicht, vanwege hoge stedenbouwkundige, architectonische en cultuurhistorische waarde. Zij onderschrijft daarmee de door Monumenten en Archeologie vastgestelde waarden zoals vastgelegd in het rapport als toelichting op de voordracht.

Stedenbouwkundige waarde
Als planmatig ontworpen stedenbouwkundige eenheid vormt Het Breed, ofwel het Plan Van Gool een duidelijk onderscheiden eenheid binnen het stadsdeel Amsterdam Noord. Dat is toe te schrijven aan het vernieuwende stedenbouwkundige plan dat van een hoge kwaliteit is. Het is een integraal ontwerp van de stedenbouwkundige schaal tot in het detailniveau. De hoofdstructuur van de buurt wordt bepaald door kenmerken uit de polderindeling waarvan de omgrenzing wordt

gevormd door een beeldbepalend dijklichaam. Typerende en waardevolle aspecten zijn de scheiding van verkeerssoorten, de open en ruime verkaveling en de uitgekiende indelingen met zongerichte woonkamers en balkons in relatie tot de ruim opgezette galerij. Verder bevat het plan een geslaagde relatie tussen bouwhoogte en maaiveld waarop een goede, logische ontsluiting werd aangelegd. De bebouwingsaspecten hebben een evenwichtige relatie met elkaar maar ook met de aangelegde groen- en waterstructuur die een belangrijk deel van de openbare ruimte bestrijkt. De commissie noemt met name de twee torens, die markante landmarks in het plan vormen, als onderdeel van de wijk. Dit ondanks hun detonerende beplating. Ook de bruggen en de twee kerken hebben een belangrijke samenhang met het geheel.

Architectonische waarde
De architectonische aspecten van de elf middelhoge flats met negen kleurrijke luchtbruggen zijn nauw verbonden met de stedenbouwkundige opzet. Daarin leiden herhaling en eenvormigheid tot een evenwichtige samenhang, die tegelijk sober en futuristisch is. De architectonische detaillering van de gebouwen is hoogwaardig en de ritmisch gepositioneerde betonkolommen, balkons en glasgevels zijn bepalend voor het moderne totaalbeeld en de compositie. Ook de goed doordachte woningplattegronden en het stelsel van brede galerijstraten vormen een belangrijke bijdrage aan de waarde.

Cultuurhistorische waarde
Door de indertijd snel stijgende woningvraag werd in 1958 het Structuurplan van het Stedelijk Gebied ten Noorden van het IJ vastgesteld als aanvulling op het Algemene Uitbreidingsplan uit 1938. Ontsluiting en infrastructuur kregen uitgebreid aandacht, vooral door het toenemende autoverkeer. Het plan werd in 1963 als winnaar gekozen boven twee andere mededingers in de Buikslotermeerprijsvraag, namelijk Jaap Bakema en Aldo van Eyck. Hoewel Frans van Gool Het Breed bedoelde als woonwijk voor hogere en lagere klasse, werd het vanaf 1968 vooral een middenklassewijk. Toch ontstond in de wijk een woonomgeving die Van Gool voor ogen had, waarin het sociale patroon herkenbaar werd. Met name in de jaren zeventig ontstonden er enkele sociale experimenten onder invloed van de democratisering die de toenmalige tijdgeest bepaalde.

Gaafheid en herkenbaarheid
Een groot deel van de wijk werd zorgvuldig gerenoveerd. Daarbij werd een aantal ondergeschikte wijzigingen aangebracht, maar die hebben de herkenbaarheid van de stedenbouwkundige opzet niet beïnvloed en de architectonische herkenbaarheid nauwelijks geschaad. Hierdoor is de wijk nagenoeg onverminderd beleefbaar als een voor die periode ruim opgezette kraamkamer voor het sociale experiment. Dat alles komt de algemene gaafheid en herkenbaarheid van de wijk ten goede en draagt bij aan de hoge waarde ervan.

Amsterdam, 19 juli 2021

Commissie Ruimtelijke Kwaliteit

Eric Luiten, voorzitter

Cc Monumenten en Archeologie